

19745
A858

Juhatus,

mill teel ja kus võimalik on:

mõisa valitsejateks, aiopidajateks,
juustu meistriteks, raudtee meistriteks,
massnistiteks, konduktoriteks, trüki-
meistriteks ja tehnikerideks õppida.

Tartus, 1895.

Trükitud A. Grenzsteini trükikojas.

Hind 15 kop.

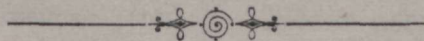
12745.

A 858

Juhatus,

mill teel ja kus wõimalik on:

mõisa walitsejateks, aiapidajateks,
junstu meistriteks, raudtee meistri-
teks, masšinistiteks, fonduktoriteks,
trükimeistriteks ja tehnikerideks
õppida.

Jurjewis, 1895.

Trükitud A. Grenzsteini trükikojas.

Дозволено цензурою. Юрьевъ, 5 декабря 1894 г.

ENSV TA Fr. R. Kreutzvaldi nim.
Kirjandusmuuseumi
ARHIIVRAAMATUKOGU

97531

E e s s õ n a.

Meie Kõrge Riigi Walitsus on alama rahwa eluorra fergitamiseks mitmesugused koolid asutanud, kus noored mehed wõiwad odawama kuluga kasulikuid ametid ära õppida ja jeeläbi omale head teenistust leida.

Meie Gestirahwal puuduwad sarnased koolid tänini. Mitmed noored mehed soowiksiwad nendesse koolidesse jisse astuda ja on sagedaste ajalehtedes ja muialt järele küsinud ligemaid teadusi nendest koolidest. Mõnele nooremehel on selle raamatu wäljaandja tarwilikka juhatusi nimetatud koolide üle annud ja neid sinna soowitanud. Mitmed nende hulgast on kooli läbi teinud ja on praegu hea kohtade peal teenistuses.

Baljudel on need koolid aga alles tundmata ja wõimata nende üle ligemaid teadusi

saada. Et seda puudust fergitada, siis tahab eesseejawa raamat soowijatele selles asjas abiks olla; raamat on mitmelt poolt korjatud kindlate teaduste põhjusel kokku seatud.

**Tähtsamad põhjused kõigeförgemalt
27. detf. 1883 a. kinnitatud seadusest
alama põlluasjanduse koolide üle.**

1. Alamate põlluasjanduse koolide eesmärk on, põhjuslikkuid teadusiid põlluasjandusest ja selleks tarwilituid käsitöösiid kätte õpetada.

2. Need koolid wõiwad olla: a) üleüldised, milledes põlluasjandust üleüldise õpetatakse, ja b) niisugused, milledes ainult üksikuid põlluasjanduse külge puutuwait teadusiid kätte õpetatakse; nagu: aiapidamist, piimatalitust, mesilaste pidamist j. n. e.

3. Selnimetatud koolid langewad kahte jaksu: esimese ja teise järgu koolid.

4. Põlluasjanduse koolid seisawad Riigimaade Ministeriumi juhatusel all.

5. Nimitatud koolid wõiwad asutatud saada, maakondade ehk erainimeste poolt, kas Riigiwalituse abiandmisega, ehk ilma sellela. Sga sarnase kooli asutamiseks peab Riigimaade Ministritlt luba palutama.

5. Riigivalitsuse poolt abiandmine sünnib kahel viisil: a) igale koolile antakse kroonu maast mitte rohkem kui 500 tesjatini ilma maksuta pruukimiseks niikauaks, kui kool tegemuses on; b) määratakse riigi kassast iga kooli ülespidamiseks mitte rohkem kui 3500 rbl. aastas ära määratud aja peale. Riigimaade Ministri seadlemise järele antakse koolile ülespidamiseks kroonu poolt, kas maad ja raha mõlemaid, ehk aga ainult ühte nendest.

8. Koolid on kolmeklassilised kolme aastase õpetusajaga.

9. Põlluasjanduse koolides õpetatakse peale üleüldise hariduse õpeasjade järgmised õpetused:

I. Teise järgu koolides: a) Rõige tähtsamad õpetused loodusest, niipalju, kui seda põllupidajale tarvis on; b) õpetus kasulikkudest ja kahjulikkudest taimedest ja loomadest põllupidamiseks; c) põhjuslikud õpetused põllu harimisest ja kasulikkude taimede ja loomade kasvatamisest.

II. Esimese järgu koolides: a) Mägusõpetusest maa mõõtmisest, b) põllupidajale tarvilikud teadused looduse ja füüsika õpetustest; c) põllupidamine lühikesel seletusega aiapidamisest, metsapidamisest j. n. e., aga ka kahjuliku-

dest loomadest põllupidajale ja kuidas neid tuleb ära kaotada; d) karjapidamine ja lühikene teadus loomade arstimisest.

Peale selle õpetatakse nendes koolides ka mesilaste pidamist ja siidi usside kasvatamist, kus seda tarvis on.

12. Esimese järgu koolidesse jisseastujatelt nõuetakse üleüldise õpeasjade mõistmine selles piiris, nagu need õpetused Rahwahariduse Ministeriumi 2-he klassilistes rahwakoolides saavad õpetatud, aga teise järgu koolidesse astujatelt nõuetakse rahwakoolide kurjuse õpeasjad.

13. Põlluasjanduse koolide juurde võivad ka valmistamise klassid avatud saada, millede õpilasi kooli jisseastumise tarvis ette valmistatakse.

14. Need, kes esimese järgu kooli läbi teevad, saavad wäeteenistuses 3. järgu kergituse, aga kes nimetatud kooli kaks alumist klassi ehk teise järgu kooli läbi teevad, saavad 4. järgu kergituse.

15. Esimese järgu kooli õpilastele antakse Riigimaade ja Eõja Ministrite lubaga kuni 22 aasta wanaduseni aega õppimiseks.

16. Koolide järele vaatamiseks nimetab Riigimaade Minister oma all seiswaid ametnikkusi.

17. Igal koolil on kurator, kes koolitarwituste eest hoolitseb. Koolijuhatajaks on kooliwalitseja.

18. Kooli walitsejaks nimetatakse ametisse see, kes kõrgema ehk keskmise põlluasjanduse kooli on läbi teinud ja täieste tegelikult (praktikalist) põlluasjandust võib juhatada.

22. Kooliõpetajateks nendesse koolidesse nimetatakse ametisse ainult neid, kes kõrgemad ehk keskmised põlluasjanduse koolid on läbi teinud.

24. Kui kool Riigiwalisuse abiga saab ülel peetud, siis kinnitab Riigimaade Minister kooliwalitseja ja kooliõpetajad ametisse.

26. Igal koolil on: a) täielik kooli põhjustkiri, mis Riigimaade Ministri poolt kinnitatud ja b) kooli petjat, selle kubermangu wäpiga, kus kool on ja tarwiliku pealkirjaga.

Põlluasjanduse koolid on mõistatesse asutatud. Kooli wõetakse õpilasi, kes mitte nooremad kui 14 aastat wanad. Wastuwõtmine on 15. septembrist kuni 15. oktobrini, aga ka kewadel aprili kuu hakatusel.

Õpilasi wõetakse kooli osalt kooli asutajate, maakondade ehk erainimeste kulu peale, osalt aga omal kulus.

Ülespidamise eest maks on peaaegu pool odavam, kui õpilane oma riided ja pesu ise muretseb.

Kooliõpilased on kohustatud põlluasjanduse ja käsitöödest tegelikult osa võtma. Õpetus koolis kestab aasta läbi: 15. oktobrist kuni 15. aprilini — klassides (teoretikalikult); 15. aprilist kuni 15. oktobrini — aias, piimatalituses (juustu tegemine ja mitmesuguste või ja kohupiima tegemine), käsitööde kodades, põllul mitmesuguste põllutöö masinatega, kantseleis (mõisa raamatute pidamine) j. n. e.

Meile, kes kooli läbi teemad, antakse kooliwalitsuse poolt seaduslik tunnistus, milles üles tähendatakse, misjagu põlluasjanduse osa õpilane kõige rohkem mõistab. Kooliwalitsus muetakse neile mõistatesse kohad.

Ülemal seiswa seaduse põhjusel on järgmised koolid asutatud.

I. Põlluasjanduse koolid.

1. Pihtwa kubermangus: **Krullihina 1. järgu põlluasjanduse kool** (Крулихинская сельско-хозяйственная школа 1-го разряда). Kool on asutatud 1886 a. Krullihina mõisas, rotmeistri herra Zwowi poolt. Kooli juures on peale 2000 teekatini

maad ja metsa Koolis õpetatakse põllupidamist, karjakasvatamist, aiapidamist, lina kasvatamist, juustu ja või tegemist, mitmesugusid käsitöösid j. n. e. Maksud täielise ülespidamise eest 120 rbl. aastas, kui aga riided ja pesu õpilase poolt on, siis tuleb 70 rbl. aastas. Lähemaid teadusi kooli üle saab koolivalitseja käest järgmise aadressi all: Г-ну Управляющему Крулихинскою сельско-хозяйственною школою, черезъ гор. Опочка, Псковской губ.

2. Nowgorodi kubermangus: **Милютини 2. järgu põlluasjanduse kool** (Милютинская с. хоз. школа 2-го раз.) Kooli on asutanud insener herra Miljutin. Koolis õpetatakse peale muude õpetuste ka põlluriistade ja masinate parandamist ja uute tegemist. Aadress: Г-ну Управляющему Мил. с. х. школы, въ городъ Череповецъ, Новгородской губ.

3. Jaroslawi kubermangus: **Шубино-Вахтини 2. järgu põlluasjand. kool** (Шубино-Вахтинская с. хоз. школа 2-го раз.). Kooli on asutanud würst Obolenski oma mõisasse, millel 1000 tessatini maad. Kooli wõetakse poeg ja tütarlapsi. Aadress: Г-ну Управляющему Шуб. Вахт. с. х.

школы, въ имѣніе Вахтино, Даниловскаго уѣзда, Ярославской губ.

T ä h e n d u s : Mõned noored mehed Siimimaalt on seal kroonu kulu peal õppimas.

4. **Tveri kubermangus; Prijuti 2. järgu põlluasjanduse kool** (Приютская с. хоз. школа 2-го раз). Kooli mõetakse poeg ja tütarlapsi. Ülespidamiseks koolile antakse kroonu poolt 2000 rubl. ja maakonna poolt 4800 rubl. aastas. **Adr.:** Г-ну Управляющему Приют. с. хоз. школы, въ имѣніе Дьяконовъ-Приютъ, Бѣжецкаго уѣзда, Тверской губ.

5. **Minsti kubermangus: Maria-Gorski põlluasjanduse kool** (Маріино-Горская с. хоз. школа). Kooli õpeaeg kestab 4 aastat. Kasvandikka mõetakse wastu 14—16 aasta wanaduses. Kes rahwakooli ei ole läbi teinud, need peavad siisjeastumise korral Wenekeeles ja rehendamises eksami tegema. **Adress:** Управляющему Мар. Гор. с. хоз. школоу, черезъ ст. Марыина-Горка, Либаво-Роменской жел. дор., Игуменскаго уѣзд.

6. **Kurski kubermangus: Maria 1. j. põlluasjanduse kool** (Марыинская с. хоз. школа 1-го раз). Kool on kindral-

leitnandi Rebinderi mõijas, kus 5000 tešjatini maad. Mõijas on suhtru ja wiina wabrikud, milledega kooliõpilasi põhjuslikult tutwaks tehakse. Meid, kes kooli hästi on läbi teinud, jäetakse üheks aastaks jellesse mõijasse ametisse, mille eest nad 300 rbl. aastas palka saavad; aasta pärast soowitab kooli walitsus neile walitsejate kohad. — 1888 aastast jaandik on jelsest koolist 91 kašwandikku wälja tulnud; enam jagu nendest on mitmesuguste ametite peal, nagu kontorite juhatajad, walitsejad, raamatupidajad, kontrolöörid ja saavad kuni 600 rbl. aastas palka; mõned on aga ka kõrgematesse koolidesse sisse astunud j. n. e. Adress: Управляющему Марьин. с. хоз. школоу, въ село Шебекино, Бѣлогородскаго уѣзд., Курской губ.

7. Kurški kubermangu: **Kutscherowi 1. j. põlluasjanduse kool** (Кучеровская с. хоз. школа 1-го раз.) kindrali proua Arnoldi mõijas. 14 õpilast wõetakse kroonu kulu peale koolis õpetatakse ka meeslaste pidamist. Adress: Управляющему Кучеровскою с. хоз. шк., въ Кучеуовъ-Хуторъ, Суджанскаго уѣзда, Курской губ.

8. Tšernigowi kubermangu: **Mainowi 1. j. põlluasjanduse kool** (Майновская с. хоз. школа 1-го раз.). Kool

on kroonu mõisas, kus paremat tõugu suguloomi kasvatatakse ja põldusid kõige paremate masinate ja riistade abil haritakse. Õpetus kestab 4 aastat. Õpilaiši tutvustatakse ka tubaka kasvatamisega ja mesilaste pidamisega. Kes kooli läbi teevad ja 12 aastat põlluasjanduses töötavad, saavad a u u k o d a n i k u n i m e. Adres: Управляющему Майн. с. хоз. школою, въ село Щастновку, Козелецкаго уѣзда, Черниковской губ.

9. **Wladimiri kubermangus: Us-penski põlluasjanduse kool** (Успенская с. хоз. школа). Kool on asutatud 1882 aastal kroonu mõisas, kus ka hobuste kasvatuse asutus on jisse seatud. Kooli wõetakse õpilaiši kroonu kulu peale wastu. Meile, kes kooli läbi teevad, antakse tunnistus „mõisawalitseja“ ehk „aedniku“ ameti peale. 12 aastase teenistuse järele nimetatud ametites saavad „a u u k o d a n i k u“ nime. Adres: Управляющему Успенскою с. хоз. школою, черезъ ст. Рязанцево, Московско-Ярославской жел. дор., Владимирской губ.

Peale nende koolide on veel hiljuti järgmised põlluasjanduse koolid asutatud:

Новгороди kubermangus — 1) Сельско-хозяйственная школа, близъ ст. Чудова, по Николаевской жел. дороги.

2) Сельско-хозяйственная школа, въ селѣ Яковлевѣ, близъ гор. Новгорода.

Witebski kubermangus: Сельско-хоз. школа, въ имѣніе Зачернѣ, чер. ст. Сиротино, Двинско-Витеб. ж. дор.

T ä h e n d u s : Kõikide põllumajanduse koolide juurde on valmistamise klassid asutatud, kuhu niiugusid õpilasi wastu võetakse, kes ka enne koolis ei ole käinud.

II. Mesilaste pidamise kool.

Tveri kubermangus: **Burashewi 2. j. mesilaste pidamise kool** (Бурашевская школа пчеловодства 2-го разряда). Kool on 1884 aastal Keiserliku Ökonomi Seltsi poolt Tveri linna lähedale asutatud. Selles koolis õpetatakse mesilaste ja aiapidamist. Õpeaeg 2 kuni 3 aastat, selle peale waadates, kuidas õpilane edasi jõuab. Wastuwõetavad peavad vähemalt 15 aastat wanad olema. Kes kooli läbi teewad, saavad tunnistuse „õpetatud mesilaste pidaja“ ja „aedniku“ ametite peale. Adress: Управляющему Бурашевскою школою пчеловодства, близъ города Тверь.

III. Aiapidamise koolid.

1. **Pensa linnas: Pensa kroonu aiapidamise kool.** Koolis õpetatakse ka mesi-
laste pidamist. Õpeaeg 6 aastat. Kroonu
kulu peale võetakse 28 õpilast. Kes kooli läbi
on teinud, saavad tunnistuse „õpetatud
aiapidaja“ ameti peale. Aadress: Завѣ-
дывающему Пензенскимъ училищемъ
садоводства, городъ Пенза.

2. **Odesja linnas: Keiserliku aiapi-
damise Seltsi asutatud — aiapidamise
kool,** millesse õpilasi 15 aasta vanaduses
võetakse. Õpeaeg 3 aastat. Aadress: Управ-
ляющему школою садоводства, городъ
Одесса, Малый Фонтанъ, дача Маразли.

Peale nende koolide on veel järgmistes
linnades aiapidamise koolid:

1. **Moskvas:** Училище садовод-
ства, въ гор. Москвѣ, на дачѣ Студе-
нецъ, за Трехгорною заставою.

2. **Tiſwliſe linnas:** Тифлиская
школа садоводства 1-го разряда, въ гор.
Тифлисъ.

3. **Krimmi poole saare peal:** Учи-
лище садоводства, въ Императорскомъ
Никитскомъ саду, близъ гор. Ялты,
Таврической губ.

IV. Piimatalituse koolid.

1. Tveri kubermangus: **Edimowowi piimatalituse kool** (ЕДИМОНОВСКАЯ ШКОЛА МОЛОЧНОГО ХОЗЯЙСТВА). Sellesse kooli wõetakse poeg- ja tütarlapsi igal aasta ajal wastu, ilma mingisuguse eksamita. Wastuwõetawad peawad kõige wähem 15 aastat wanad olema. Speaeg kestab 1—3 aastat, selle peale waadates, kuidas õppija edasi jõuab. Kroonu kulu peale wõetakse 20 õpilast. Koolis õpetatakse karja kaswatamist ja mitmesugust juustu- ja wõitegemist. See kool on üks kõige suurematest ja kuulsamatest piimatalituse koolidest Weneriigis. Adress: Въ ЕДИМОНОВСКУЮ ШКОЛУ МОЛОЧНОГО ХОЗЯЙСТВА, въ село ЕДИМОНОВО, черезъ ст. ЗАВИДОВО, НИКОЛАЕВСКВЙ Ж. ДОР.

Täheendus: Üks noormees Surjewi kreisist kes selle kooli läbi tegi, on ühes würsti mõisas ametis ja saab wäga head palka.

2. Peterburi kubermangus, Luga kreisis: **Andromeri piimatalituse kool**. Kooli wõetakse kroonu kulu peale õpilasi. Speaeg 3 aastat. Adress: Управ-ляющему школы мол. хоз., въ село Анд-ромѣры, Лужскаго уѣзда, Петерб. губ.

3. Смоленски губ.: **Wõitegemise kool.** Школа маслодѣлія, въ селѣ Пречистомѣ, Гжатскаго уѣзда, въ имѣніи Муромцева, Смоленской губ.

V. Raudtee koolid.

Witmes linnades, mis raudteede ääres seisawad, on koolid asutatud, raudtee asjanduse õppimiseks. Nendesse koolidesse wõetakse rohkestalt jaolt raudtee ametnikkude poegi, aga ka teisi, kui ruum lubab. Speaeg koolis on 3 aastat, aga peale selle peab õpilane weel 2 aastat raudtee asjandust tegelikult harjutama. Kooli wõetakse kaswandikka 14—18 aasta wanaduses, kes 2. klassilise Ministeriumi, linna ehk kreiskooli on läbi teinud. Kooli sisseastumise juures peab Wenekaeles ja rehkenduses eksam tegema. Koolide juurde on ka walmistamise klassid asutatud nende tarwis, kes Ministeriumi, linna ehk kreiskooli ei ole läbi teinud ja peawad weel 1. klassi sisseastumise tarwis ette walmistatud saama. Palwekiri sisseastumise üle peab kuni 1. septembrini kooli inspektorile sisse andma. Kooliraha 10 rbl. aastas. Need, kes kooli läbi teewad, saawad raudte masinistide ja raudtee meistrite kohad.

Raudtee koolid on järgmised :

1. **Tallinna raudtee kool** (Ревельское желѣзно - дорожное училище). Adress: Г-ну Инспектору Ревельскаго желѣзно дорожнаго училища, въ гор. Ревель.

2. **Bologoe raudtee kool**, Tveri kubermangus. (Бологовское желѣзно-дорожное училище) на станціи Бологое, Николаевской жел. дороги.

3. **Wilna raudtee kool**, Wilna linnas. Виленское желѣзно-дорожное училище въ городѣ Вилнѣ.

4. Moskwa linnas on 3 kooli: a) Московско-Брестское; b) Дельвиговское ja c) Московско-Рязанское желѣзно-дорожныя училища.

Pääle selle on neid koolisid veel järgmistes linnades: Woroneshis, Kiewis, Kalugas, Odesjas, Penjas, Samaras, Warsawis ja Tambowis.

VI. Raudtee konduktorite kool.

Nimetatud kool on Tveri kubermangus, Nikolai raudtee ääres. Kes kooli läbi teewad saavad raudtee konduktorite kohad. Adress:

Училище Кондукторовъ Путей Сообще-
нія, въ городѣ Вышнемъ-Волочкѣ по
Николаевской жел. дорогѣ.

VII. Trüftiasjanduse kool Peter- buris.

(Школа печатнаго дѣла.)

Nimetatud kooli eesmärk on teaduslikka raamatutrükkijaid meistrid valmistada. Kool seisab Wene Tehnika Seltsi juhendamise all. Spreaeg kestab 2 aastat. Sisjseastujad peawad vähemalt 14 aastat wanad olema. Adress: Въ Правленіе Русскаго Техническаго Общества, на Выборской сторонѣ, въ зданіи арсенала.

VIII. Aleksandri tehnika kool

Nowgorodi kubermangus, Tscherepohwtji linnas.

Kool saab kroonu poolt üllespidamise ja on väga heas korras. Peale 200 õpilast on kooli läbi teinud ja saawad 400—1000 rubl. aastas palka. Kooli wõetakse õpilasi 12—14

aasta wanaduses, enamalt jaolt kroonu kulu peale. Sparaeg kestab 6 aastat. Udr.: Александровское техническое училище, въ городѣ Череновцѣ, Новгородской губ.

Tähen d u s : Kes kõikide eespool nimetatud koolide üle rohkem teadmisi soovib saada, see võib nende koolide walitsuste käest jeda kirjalisult paluda, 7 kop. postmarki ligi pannes. Palujale saadetakse trükitud teadustus ja tingimised kooli üle kätte.

Kehtimised põlluasjanduse koolid (среднія землѣдельческія училища) on järgmistes linnades: Moskwas, Harkowis ja Gorki linnas Mohilewi kubermangus. Sparaeg neis koolides on 5—6 aastat.

